

УДК 338.124:355.1:658.155.2

DOI 10.33251/2707-8620-2023-8-80-91

ЖОСАН Ганна Володимирівна,
кандидат економічних наук, доцент,
кафедра менеджменту та інформаційних технологій,
Херсонський державний
аграрно-економічний університет
ORCID: 0000-0002-3577-6701

ХОРОШКО Анна Федорівна,
здобувач першого (бакалаврського) рівня освіти,
Спеціальності 073 Менеджмент,
Херсонський державний
аграрно-економічний університет
ORCID: 0009-0002-7995-4298

ІНВЕСТИЦІЙНІ МОЖЛИВОСТІ ДЛЯ БІЗНЕСУ В УМОВАХ ВОЄННОГО ТА ПІСЛЯВОЄННОГО СТАНУ

***Анотація.** В статті досліджуються інвестиційні можливості, доступні для підприємців, які хочуть розпочати бізнес в Україні, незважаючи на триваючий конфлікт у країні. Авторами розглянуто виклики, з якими стикаються стартапи та інвестори в умовах воєнного стану та не стабільності економічного сектору, такі як доступ до фінансування, інфраструктури та талантів тощо. Досліджено сектори потенційних інвестиційних можливостей в Україні та ключові правові аспекти, які можуть бути доречними при інвестуванні в Україну.*

***Ключові слова:** менеджмент, бізнес, інвестиції, можливості, воєнний стан, післявоєнний стан.*

Постановка проблеми. З сучасною міжнародною політичною ситуацією, громадянськими конфліктами та воєнними діями, багато регіонів світу перебувають у стані нестабільності та перетворень. Це створює як виклики, так і можливості для підприємців та інвесторів.

Дослідження інвестиційних можливостей в умовах воєнного та післявоєнного стану є актуальним з кількох причин. По-перше, це сприяє розвитку стратегій та підходів до інвестування в ризикові та нестабільні регіони. Бізнес-підприємці та інвестори повинні аналізувати ризики та переваги інвестування в таких умовах, а також розробляти методики зменшення ризиків та максимізації прибутковості.

По-друге, дослідження інвестиційних можливостей в цих умовах може виявитися важливим для відновлення економіки та соціального розвитку постраждалих регіонів після завершення конфлікту. Інвестиції можуть стати одним із інструментів відновлення економіки, створення нових робочих місць та підтримки зміцнення соціального благополуччя.

По-третє, інвестиційні можливості в умовах воєнного та післявоєнного стану можуть мати значний вплив на глобальну економіку та геополітичну ситуацію. Успішне інвестування в цих регіонах може стимулювати економічне відновлення, створити нові торговельні можливості та сприяти зростанню міжнародного співробітництва. Однак, недостатня увага до цієї теми може призвести до пропуску потенційних можливостей або неправильного розуміння ризиків і викликів, пов'язаних з інвестуванням в умовах воєнного та післявоєнного стану.

Наукова стаття на дану тематику може стати цінним джерелом знань та інформації для дослідників, бізнес-лідерів, інвесторів та політичних розробників, які зацікавлені у розумінні та використанні інвестиційних можливостей в умовах воєнного та післявоєнного стану.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання розвитку інвестиційних можливостей для бізнесу в умовах воєнного та післявоєнного стану розкривали у своїх працях такі вітчизняні та зарубіжні науковці, як І. Грищенко, Л. Євчук, Т. Ковтун, О. Корніяка, Т. Лівощко, В. Небрат [1], Т. Мельник, О. Панухник, І. Стояненко та інші.

І. Грищенко [2] досліджував питання сталого розвитку бізнесу в умовах воєнного та післявоєнного стану. Науковець наголошував на важливості пошуку нових ринків та секторів для інвестицій, а також розвитку інноваційних підходів і технологій для відновлення економіки. Л. Євчук спеціалізується на дослідженні ризиків інвестування в умовах конфліктів. Роботи науковця включають аналіз ризиків і підходів до управління ними, зокрема в контексті воєнного та післявоєнного стану, розглядає питання захисту інвестицій та пошуку можливостей з метою зменшення ризиків. Т. Ковтун [2] фокусується на дослідженні роль інвестицій у відновленні соціально-економічних систем в умовах конфліктів, висвітлює важливість врахування соціальних аспектів інвестиційних проєктів, таких як зайнятість, доступ до освіти та охорони здоров'я, у процесі планування інвестиційних стратегій. О. Корніяка досліджує можливості інвестицій у регіональний розвиток під час конфліктів та після них, акцентує увагу на залученні інвестицій до регіонів, що постраждали внаслідок війни, і розробці стратегій розвитку для відновлення економіки та зміцнення бізнес-середовища. Т. Лівощко досліджує питання інвестиційного клімату в умовах конфліктів та після них, вивчає вплив політичних конфліктів на інвестиційний клімат та розглядає рекомендації для покращення інвестиційної привабливості після воєнного стану. Це включає зміцнення правової системи, забезпечення стабільності політичного середовища, захист прав власності, сприяння підприємництву та створенню сприятливих умов для іноземних інвестицій. В. Небрат фокусується на вивченні впливу воєнного та післявоєнного стану на фінансові ринки та інвестиційну діяльність, досліджує ризики та можливості для інвесторів у таких умовах і розробляє стратегії управління ризиками та оптимального використання інвестиційних ресурсів. Т. Мельник [3] в своїх дослідженнях зосереджується на вивченні інвестиційного потенціалу післявоєнних регіонів та пошуку нових можливостей для бізнесу, розглядає питання розвитку туризму, рекреації, аграрного сектору та інших галузей, що можуть сприяти економічному відновленню. О. Панухник досліджує роль інфраструктурних інвестицій у відновленні економіки в умовах конфліктів, розглядає питання інвестування у будівництво та реконструкцію доріг, мостів, енергетичних систем, комунікаційних мереж та іншої інфраструктури для стимулювання економічного зростання та покращення бізнес-середовища. І. Стояненко спеціалізується на вивченні ризиків та можливостей для бізнесу в умовах воєнного та післявоєнного стану, досліджує вплив політичної нестабільності та економічних зрушень на інвестиційну активність підприємств. Роботи вченого фокусуються на розробці стратегій ризик-менеджменту та визначенні пріоритетних напрямків інвестицій в умовах кризових ситуацій.

Актуальність – визначення невирішених раніше частин загальної проблеми. Хоча вітчизняні та зарубіжні вчені внесли значний внесок у дослідження розвитку інвестиційних можливостей для бізнесу в умовах воєнного та післявоєнного стану, можуть бути деякі питання, які не були повністю розкриті в їх працях. Аналіз позиції діючих та потенційних підприємців щодо досліджуваної тематики, виявлення джерел інвестиційних коштів та роль держави в даному процесі. Наукова новизна дослідження полягає в аналізі намірів сучасних українських підприємців щодо інвестування та розвитку стартапів, виявлення їх зацікавленості у підтримці економіки держави під час ведення активних бойових дій та її відновленні у післявоєнний період.

Мета статті та завдання статті. Мета дослідження полягає у висвітленні та розумінні особливостей, викликів та можливостей, що виникають для бізнесу під час воєнного конфлікту та періоду після його завершення. Для реалізації поставленої мети, авторами було сформульовано такі **завдання**: вивчити особливості воєнного та післявоєнного стану та їх вплив на бізнес-середовище, ринки та інвестиційний клімат; визначити потенційні інвестиційні можливості для бізнесу в контексті воєнного та післявоєнного стану, включаючи відновлення інфраструктури, відновлення економіки, розвиток нових ринків та ін.; виділити основні ризики та перешкоди, які впливають на інвестиційний процес та бізнес-розвиток в умовах воєнного та післявоєнного стану.

Під час проведення наукового дослідження було використано наступні методи та методики: аналіз літератури та вивчення історичного контексту; емпіричні дослідження (збір та аналіз первинних даних шляхом проведення опитувань, інтерв'ю з підприємцями, інвесторами, експертами); моделювання та прогнозування (використання економетричних моделей, методів прогнозування та сценарного аналізу для оцінки можливих впливів воєнного та післявоєнного стану на бізнес та інвестиційні можливості); системний аналіз (використання підходів системного аналізу для вивчення взаємозв'язків між різними аспектами бізнесу, економіки, політики та соціального середовища в умовах воєнного та післявоєнного стану).

Виклад основного матеріалу дослідження. Прогнозування щодо інвестиційного простору в Україні досить складний процес. За останні роки Україна досягла прогресу у здійсненні економічних реформ та залученні іноземних інвестицій. Країна має стратегічне розташування між Європою та Азією, велику робочу силу з технічними знаннями та багаті природні ресурси, які пропонують потенційні інвестиційні можливості. Крім того, уряд запровадив заходи для підтримки іноземних інвесторів, такі як спрощення процесу відкриття бізнесу та зменшення регуляторного тягаря. Але завжди присутні зовнішні чинники, які дестабілізують економічне середовище в країні.

Однак інвестування в будь-яку країну пов'язане з ризиками, і Україна не є винятком. Країна стикається з такими викликами, як корупція, політична нестабільність і проблеми безпеки в деяких регіонах. Ці фактори можуть впливати на ефективність бізнес-середовища загалом та інвестицій зокрема.

Щоб визначити потенційний успіх інвестицій в Україні, важливо провести ретельне дослідження, оцінити ризики та отримати професійну консультацію. Серед факторів, які можуть вплинути на даний напрям дослідження доцільно виділити: галузь, ринковий попит, конкуренція, правова та нормативна база, а також загальне економічне та політичне середовище.

Україна пропонує широкий спектр інвестиційних можливостей у різних секторах, включаючи сільське господарство, ІТ, енергетику, виробництво, нерухомість і туризм (табл. 1).

Таблиця 1

Сектори потенційних інвестиційних можливостей в Україні

№	Сектор	Характеристика
1	Сільське господарство	Україна відома своїми родючими землями та має потужний сільськогосподарський сектор. Можливості існують у таких сферах, як вирощування сільськогосподарських культур, розведення худоби та харчова промисловість
2	ІТ	В Україні розвивається ІТ-сектор із великим набором кваліфікованих розробників і відносно низькою вартістю робочої сили. Можливості існують у таких сферах, як розробка програмного забезпечення, кібербезпека та електронна комерція

Продовження таблиці 1

3	Енергетика	Україна має значний потенціал у відновлюваній енергетиці, зокрема сонячній та вітровій. Є також можливості в розвідці та видобутку нафти і газу
4	Виробництво	Україна має добре розвинений виробничий сектор, зокрема в таких сферах, як металургія, хімічна промисловість і машинобудування. Можливості існують у таких сферах, як промислова автоматизація та робототехніка
5	Нерухомість	Український ринок нерухомості стабільно зростає в останні роки, особливо у таких великих містах, як Київ, Львів та Одеса. Можливості існують у таких сферах, як комерційна та житлова забудова, управління нерухомістю та будівництво
6	Туризм	Україна має багату культурну спадщину та пам'ятки, включаючи історичні міста, природні ландшафти та культурні події. Можливості існують у таких сферах, як гостинність, туроператори та транспорт

Інвесторам, які розглядають можливість інвестувати в Україну, важливо провести належну перевірку та отримати професійну консультацію, щоб переконатися, що вони усвідомлюють будь-які ризики та дотримуються всіх відповідних законів і нормативних актів.

Як і в будь якій іншій країні інвестування в Україну вимагає дотримання законодавчої та нормативної бази країни (табл. 2).

Юридична підтримка є важливою під час інвестування в Україну, щоб забезпечити дотримання правової та нормативної бази країни. Звернення за порадою до місцевої юридичної фірми чи юридичного експерта може допомогти переконатися, що інвестиції є юридично надійними та мінімізувати ризик судових спорів.

*Таблиця 2***Ключові правові аспекти, які можуть бути доречними при інвестуванні в Україну**

№	Правовий аспект	Характеристика
1	Реєстрація компанії	Важливо зареєструвати юридичну особу в Україні, наприклад товариство з обмеженою відповідальністю або акціонерне товариство. Процес реєстрації передбачає отримання необхідних дозволів і ліцензій, визначення організаційно-правової форми компанії та реєстрацію в податкових органах.
2	Контракти та угоди	Інвестування в Україні зазвичай передбачає укладення контрактів та угод з різними сторонами, такими як постачальники, клієнти та партнери. Ці договори мають бути складені відповідно до законодавства України та можуть потребувати юридичного супроводу для забезпечення захисту ваших інтересів
3	Відповідність нормативним вимогам	Українське законодавство регулює різні аспекти інвестування в країні, включаючи оподаткування, трудове законодавство та інтелектуальну власність. Важливо отримати юридичну консультацію, щоб забезпечити дотримання відповідних законів і нормативних актів
4	Вирішення суперечок	У разі суперечки важливо мати чіткий механізм вирішення проблеми. Українське законодавство передбачає кілька варіантів вирішення суперечок, включаючи медіацію, арбітраж і судовий розгляд
5	Юридична експертиза	Перш ніж інвестувати в Україну, важливо провести належну перевірку, щоб оцінити правові та регуляторні ризики, пов'язані з інвестиціями. Це може включати перевірку контрактів, дозволів, ліцензій та інших правових документів

Поглиблюючись в це питання, авторами було проведене опитування в рамках наукового дослідження «Інвестиційні можливості для бізнесу в умовах воєнного та післявоєнного стану» серед представників бізнес середовища. В опитуванні взяли участі більше 100 підприємців з різних регіонів України, в тому числі зі статусом ВПО [5; 6].

Перше питання було пов'язане з інтересами опитуваних. Серед представлених варіантів, автори отримали 25% зацікавлених в інвестуванні. В залежності від обраного напрямку інтересів респондентам пропонувалось два напрями питань.

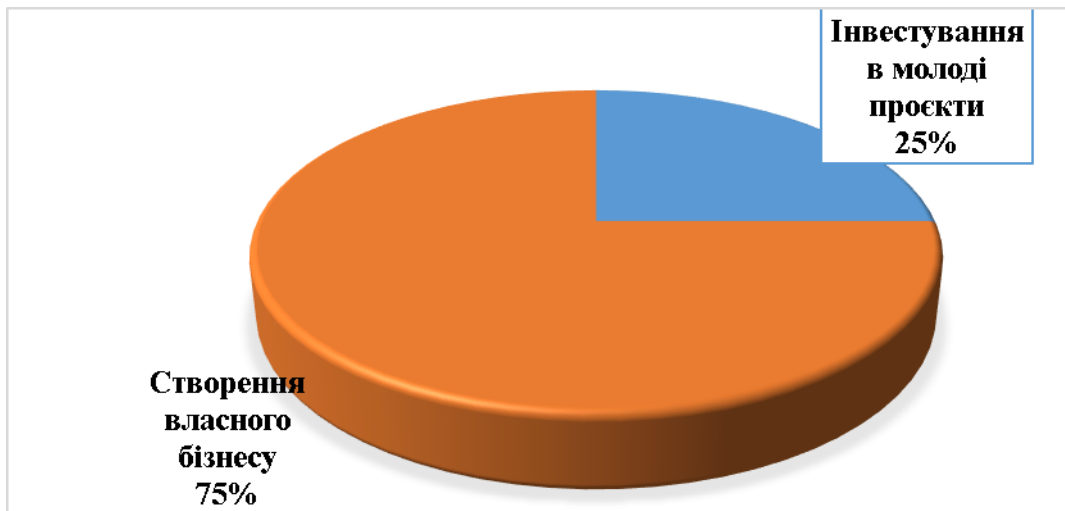

Рис. 1 Розподіл інтересів респондентів

При обранні респондентом напрямку «Інвестування в молоді проекти» відкривався перелік наступних питань:

1. Чи цікавитеся Ви інвестуванням?
2. Маєте активні інвестиції?
3. Чи відомі Вам українські платформи для інвестування?
4. Яку перспективу розглядаєте в інвестуванні?
5. В якому напрямку Вас цікавить інвестування?
6. Чи згодні Ви з твердженням, що інвестування доступне тільки «корпоративним монстрам»?
7. Розмір інвестицій, який Ви готові здійснити?
8. Чи достатньо Вам правової чи фінансової освіченості для здійснення інвестування?

Якщо ж респондент обирає напрям «Створення власного бізнесу» питання були наступними:

1. Чи маєте професійну/вищу освіту?
2. Плануєте працювати за освітою?
3. Чи відомі Вам українські платформи для освітлення бізнес-ідей під фінансування?
4. Чи маєте ідею для створення власного бізнесу?
5. Які бачите бар'єри для запуску свого стартапу?
6. Чи достатньо Вам правової та фінансової освіченості для створення власної справи?
7. В даний час Ви працюєте над створенням стартапу?

Дані напрями було обрано авторами для визначення, що більше цікавить сучасних підприємців в умовах воєнного стану: інвестування в ідеї інших чи все ж таки реалізація власних ідей. Далі детально розписано результати даного дослідження. Ознайомитись з анкетною формою можна за посиланням у відкритому доступі [4].

Також, варто зазначити що в опитуванні брали участь декілька вікових категорій. Переважаючою стала категорія віком 18-25 років (53,1%). На другому місці вікова категорія 26-35 років (25%), не менш активно приймали участь люди віком 46+ (12,5%), та найменшою

часткою були респонденти віком 36-45 років (9,4%). Серед них 81,3% були жінки та 18,8% чоловіків.

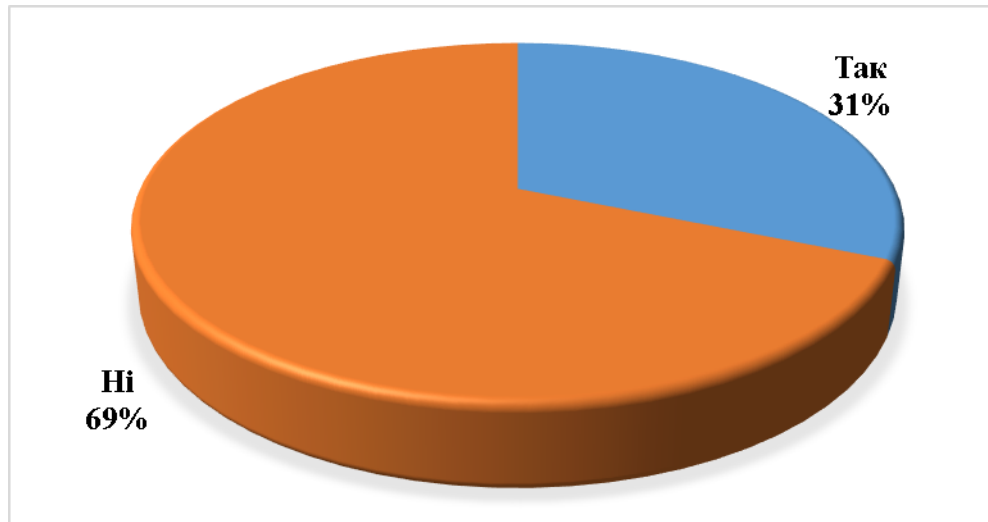

Рис. 2 Розподіл відповідей на питання: «Маєте активні інвестиції?»

Отже розглянемо більш детально кожен з напрямів проведеного авторами опитування.

Переходячи до розділу інвестування учасники опитування зазначили, що не просто цікавляться інвестуванням (81,3%), а мають активні інвестиції на момент опитування.

Ринок інвестування є дуже привабливим для створення пасивного доходу, але важливо враховувати великі ризики та нестабільність його становища. На сьогодні пропонується багато ресурсів, курсів та освітніх програм, створених на власному досвіді в цій галузі чи з наукової точки зору. Через великий асортимент, стає проблема вибору якісного та діючого механізму, хоча не один з них не дає 100% гарантії. Найпопулярніші платформи для інвестування було озвучено респондентам, та встановлено, що половині з них жодна була невідома. Серед опитованих, які цікавились онлайн ресурсами, переможцем став STARTUP.UA (37.5%) та на другому місці АСОЦІАЦІЯ ІНВЕТОРІВ УКРАЇНИ (12.5%).

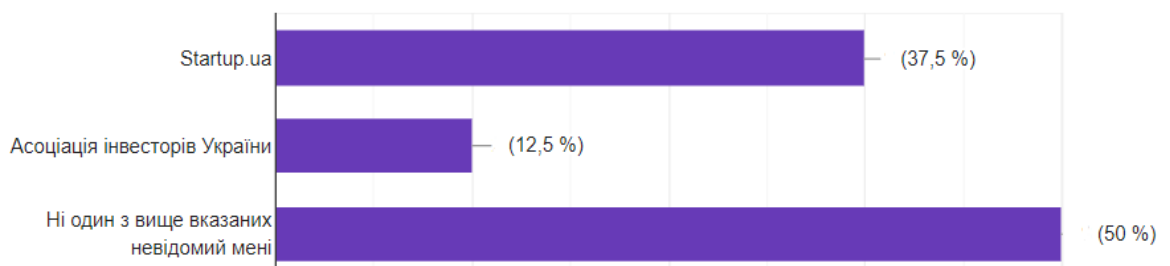

Рис. 3 Українські платформи для інвестування

Не розглядаючи біржи криптовалют та блокчейн, що також користуються популярністю серед інвесторів, респонденти виділи наступний перелік сфер для інвестицій. Перше місце посідає фінансова та страхова діяльність, отримала 50% прихильності серед опитованих, також, не менш зацікавлені в операціях з нерухомим майном (43,8%). Третє місце майже порівну поділили між собою промисловість (25%) та гуртова і роздрібна торгівля (18,8%), що теж складає достатньо вагомий відсоток.

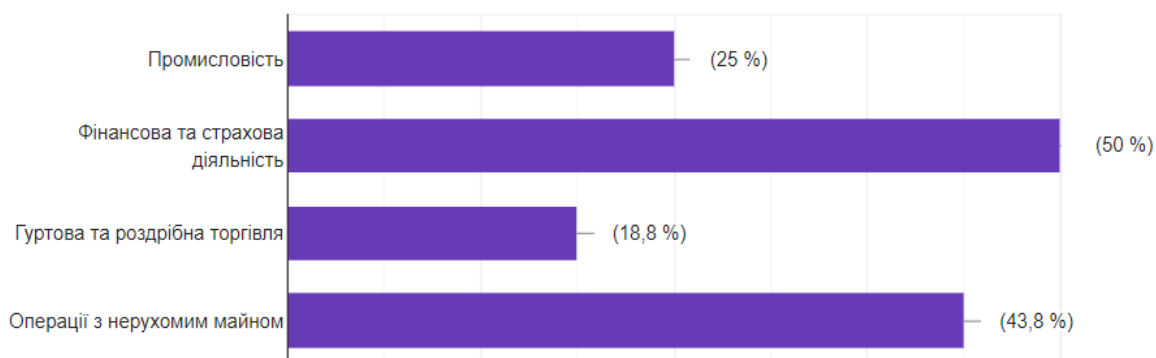

Рис. 4 Напрями інвестування

Незважаючи на важливість розвинення інвестиційного простору в середині країни, поки що питання залучення іноземних інвестицій залишається актуальним. Український уряд пропонує кілька стимулів для залучення іноземних інвестицій, включаючи податкові пільги, інвестиційні субсидії, спеціальні економічні зони, спрощені процедури та захист іноземних інвестицій. Ці стимули спрямовані на створення сприятливого інвестиційного клімату та сприяння залучення іноземних інвестицій у країну.

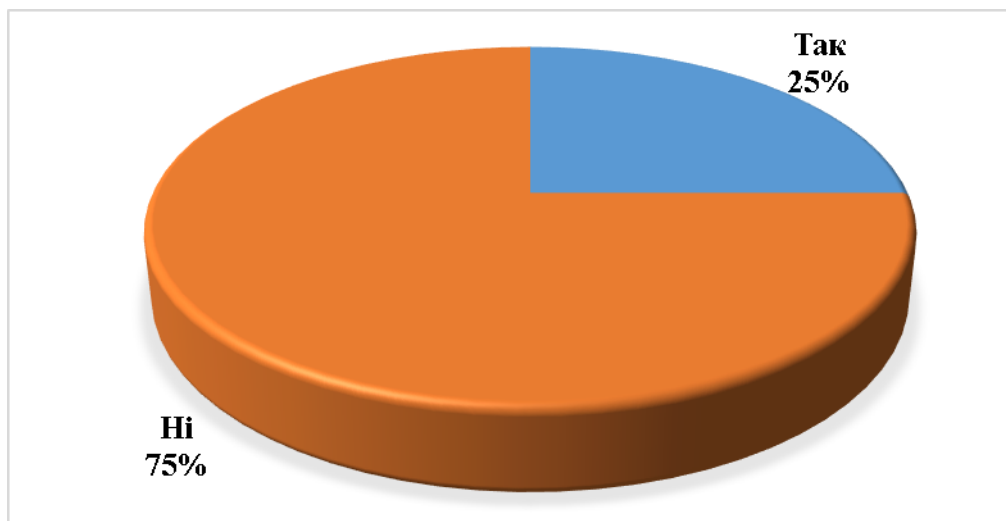

Рис. 5 Розподіл відповідей на питання: «Чи достатньо вам правової чи фінансової освіти для здійснення інвестування?»

Назвавши всі позитивні моменти та описавши можливості, на шляху до розвитку інвестування в країні маємо масштабну проблему, а саме, відсутність правової та фінансової освіти в сфері інвестування, що може призвести до негативного досвіду та втрати фінансів.

Сфера інвестування є перспективною, та необхідно більше приділяти увагу доступним освітнім процесам та поглибленням населення в даний напрям.

Відступивши від теми інвестування, в авторському опитуванні також була досліджена проблема створення та розвитку стартапу.

Україна є країною з екосистемою стартапів, що розвивається, та безумовно, є можливості та перспективи для їх створення. Ось кілька факторів, які слід враховувати:

1. Зростаюча ІТ-галузь: ІТ-галузь України швидко розвивається, і вона стає відомою своїми талановитими інженерами та розробниками програмного забезпечення. Це створює хорошу основу для технологічних стартапів.

2. Нижчі витрати: порівняно з багатьма іншими країнами вартість життя та ведення бізнесу в Україні відносно низька. Це може бути вигідно для стартапів, які прагнуть знизити витрати.

3. Державна підтримка: Уряд України вжив заходів для заохочення підприємництва та підтримки стартапів. Наприклад, існують податкові пільги для малого бізнесу та стартапів.

4. Доступ до ринків: Україна має великий і зростаючий внутрішній ринок, а також стратегічне розташування для доступу до ринків Європи та Азії.

5. Збільшення інвестицій: Кількість інвестицій венчурного капіталу в українські стартапи постійно зростає. Згідно зі звітом AVentures Capital, у 2021 році українські стартапи залучили \$510 млн інвестицій, що більш ніж удвічі перевищує суму, залучену в 2020 році.

6. Інкубатори та акселератори: В Україні є низка інкубаторів та акселераторів, які підтримують стартапи, таких як Startup Depot, GrowthUp та UNIT.City.

7. Fintech лідирує: Fintech є однією з провідних галузей для інвестицій в українські стартапи, такі компанії, як Monobank, Paytomat і Paysera, залучають значні обсяги фінансування.

8. Виклики: Як і будь-яка інша країна, Україна має свої виклики, коли справа доходить до створення стартапу. Наприклад, корупція може бути проблемою, а законодавча та нормативна база не завжди може бути чіткою чи послідовною. Інфраструктура, наприклад підключення до Інтернету та транспорт, також може бути менш розвинутою в деяких регіонах.

В Україні правова база для створення стартапу залежить від форми бізнесу, як структурований стартап. Ось кілька ключових юридичних правил щодо створення стартапу в Україні:

1. Вибір організаційно-правової форми: Стартапи в Україні можуть мати структуру товариства з обмеженою відповідальністю (ТОВ), акціонерного товариства (АТ) або приватного підприємця. Найбільш поширеною формою для стартапів є ТОВ, яке забезпечує гнучку правову структуру та обмежує відповідальність засновників.

2. Реєстрація: Стартапи в Україні повинні бути зареєстровані державним реєстратором юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань. Процес реєстрації передбачає подання заяви, надання підтверджуючих документів та сплату реєстраційного збору.

3. Інтелектуальна власність: захист інтелектуальної власності є важливим для стартапів, і в Україні діють закони, які захищають патенти, торгові марки та авторські права. Стартапи повинні проконсультуватися з юристом, щоб переконатися, що їхня інтелектуальна власність належним чином захищена.

4. Оподаткування. Стартапи в Україні підлягають єдиній ставці податку на прибуток у розмірі 5%, а для малих підприємств і стартапів діють податкові пільги.

5. Трудове законодавство. Стартапи в Україні повинні дотримуватися трудового законодавства, зокрема вимог щодо мінімальної заробітної плати, норм робочого часу та правил безпеки на робочому місці.

Загалом, незважаючи на проблеми, є й потенціал для створення успішного стартапу в Україні. Може бути корисним спілкуватися з іншими підприємцями, шукати наставництва та поради, а також ретельно досліджувати ринок і юридичні вимоги перед тим, як запускати стартап. Не менш важливим є обізнаність в своїй діяльності.

Повертаючись до опитування, на питання стосовно вищої та професійної освіти, було отримано наступну статистику: 66,7% отримали освіту, 33,3% не продовжували навчання після закінчення загальної середньої освіти. Також 33% з них відповіли, що навіть не зважаючи на присутню вищу/професійну освіту, не мають намірів працювати за спеціальністю.

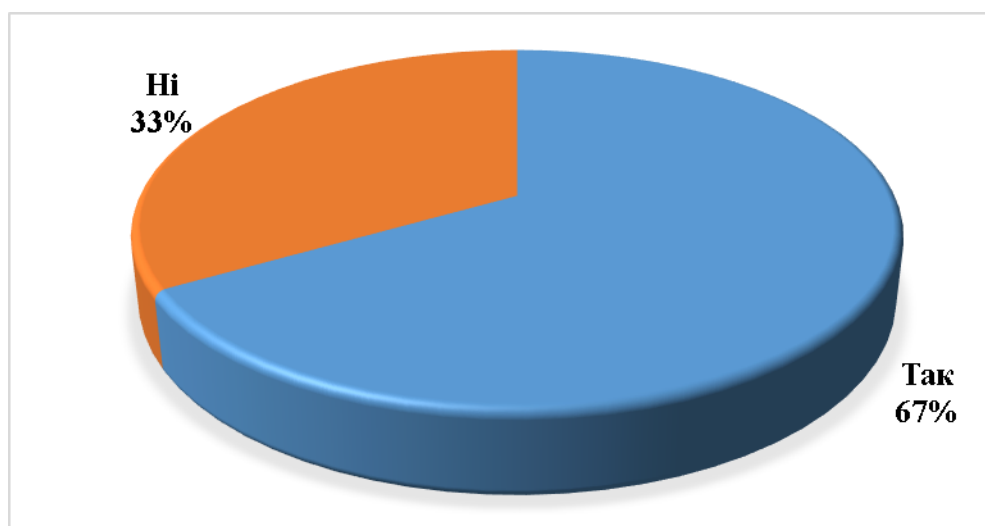

Рис. 6 Розподіл відповідей на питання: «Чи маєте ви професійну/вищу освіту?»

Відсутність залученості до навчального процесу чи збереження інтересу під час навчання існує вже кілька десятиліть. Другим головним фактором такої невтішної статистики є недосконала профорієнтаційна робота зі школярами. Тому після закінчення школи майбутній абітурієнт вагається у виборі «популярних» професій або тих, до яких має інтерес. Сучасна молодь навчилася комбінувати і отримує ідеальну формулу своєї діяльності, яка називаємо стартапом. Доказом є наступні відповіді із авторського опитування: 50% респондентів в активному пошуку ідеї для бізнесу, 45,8% вже мають готовий варіант, та всього 2,1% поки ще не визначились з ідеєю.

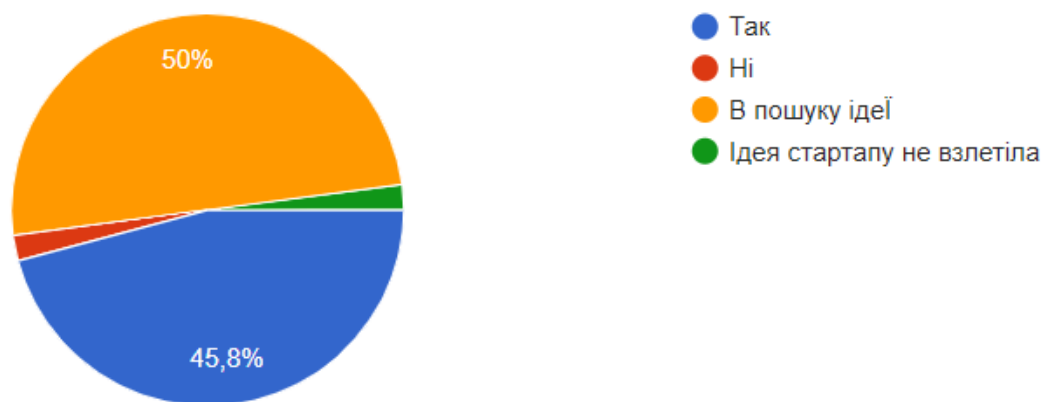

Рис. 7 Розподіл відповідей на питання: «Чи маєте ідею для створення власного бізнесу/підприємства?»

Виходячи із життєвого циклу стартапу переходимо до другого його етапу, а саме залучення фінансування. Незважаючи на збільшення інвестицій, українські стартапи все ще стикаються з проблемами залучення фінансування. Екосистема все ще відносно молода, і деякі інвестори можуть вагатися щодо інвестування в компанії, які ще не перевірені. В формі авторського опитування ця проблема посідає перше місце з відзначкою 75%.

Рис. 8 Бар'єри для запуску стартапу

Загалом інвестиції в українські стартапи зростають, і є потенціал для подальшого розвитку. Однак для них важливо мати надійний бізнес-план і чіткий шлях до прибутковості, щоб залучити інвестиції.

Тим не менш для стартапів в Україні також важливо отримати юридичну консультацію та вказівки, щоб переконатися, що вони дотримуються всіх відповідних законів і нормативних актів. В Україні є багато юридичних фірм, які спеціалізуються на консультуванні стартапів і можуть надати рекомендації з юридичних питань, таких як створення компанії, захист інтелектуальної власності та трудове право. Чого наразі не вистачає 70,8% опитуваним при створенні та запуску стартапу.

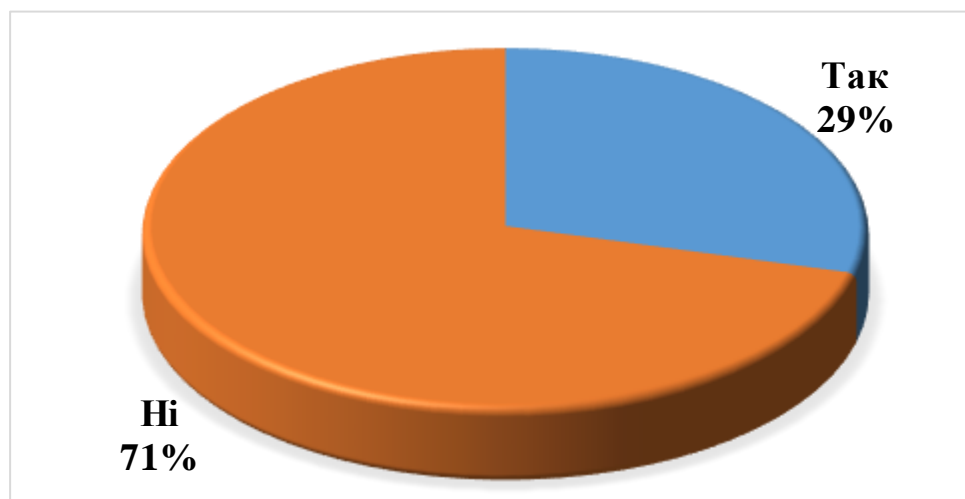

Рис. 9 Розподіл відповідей на питання: «Чи достатньо вам правової та фінансової освіти для створення власної справи?»

Розвиток стартапів в Україні є перспективним, їх кількість та інвестиції зростають. Проте все ще є можливості для вдосконалення та вирішення проблем, з якими стикається екосистема.

Висновки та перспективи подальших розвідок. Україна представляє низку інвестиційних можливостей як для місцевих, так і для міжнародних інвесторів. Важливим фактором є стратегічне розташування між Європою та Азією, наповнений ринок пропозицій, багаті природні ресурси, що є дуже привабливим для інвестиційного простору. Країна також має потужний ІТ-сектор, висококваліфіковану робочу силу з технічними та інноваційними знаннями для створення та розвитку сприятливого економічного середовища. Українська екосистема стартапів готова до вирішення проблем та удосконалення набутих можливостей.

Список використаних джерел

1. Небрат В. В., Корніяка О. В. Особливості механізмів капіталоутворення в Україні як чинник фінансових ризиків в умовах війни та післявоєнного періоду. Міжнародний науковий журнал «Грааль науки». 2022. № 16. С. 31–34.
2. Грищенко І. М., Ковтун Т. Ю. Державна підтримка бізнесу у воєнний час. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія : Публічне управління та адміністрування. 2022. Том 33 (72), № 2. С. 29–36.
3. Мельник Т. Ю. Державна підтримка та стимулювання розвитку бізнесу в Україні під час дії воєнного стану. Економіка, управління та адміністрування. 2022. № 2 (100). С. 3–11.
4. Наукове дослідження «Інвестиційні можливості для бізнесу в умовах воєнного та післявоєнного стану». Авторське опитування URL: <https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLScWfS2uxXGG-ТуPuiOwj0nfGHEhcdLmKKxC6UdagrDYDVirHg/formResponse> (дата звернення: 17.01.2023).
5. Жосан Г. В., Хірса І. М. Особливості підприємницької діяльності в умовах воєнного стану в Україні. Таврійський науковий вісник: Серія Економіка. 2022. Вип. 14. С. 26–32. DOI: <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2022.14.3> (дата звернення: 19.01.2023).
6. Гарафонова О. І., Жосан Г. В. Діджиталізація та автоматизація бізнес-процесів: відмінність дефініцій та місце в менеджменті підприємства. Таврійський науковий вісник: Серія Економіка. 2023. Вип. 15. С. 161–166. DOI: <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2023.15.19> (дата звернення: 20.01.2023).
7. Проблеми розвитку суспільства та держави : сучасні наукові виклики [Problems of Society and State Development: Contemporary Scientific Challenges.] : матеріали всеукр. наук. конф. молодих вчених (м. Одеса, 2 грудня 2022 р.) [Електронне видання] / укл. : В. С. Кучерявенко, А. С. Давтян ; за ред. : Н. Д. Маслій, К. І. Спасової ; Рада молодих вчених при Одес. обл. держ. адмін. Одеса, 2022. 136 с. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/24138> (дата звернення: 20.01.2023).

References

1. Nebrat, V.V., Kornijaka, O.V. (2022). Osoblyvosti mekhanizmiv kapitaloutvorennja v Ukrajinі jak chynnyk finansovykh ryzykiv v umovakh vijny ta pisljavojennoho periodu [*Peculiarities of capital formation mechanisms in Ukraine as a factor of financial risks in the conditions of the war and the post-war period*]. Mizhnarodnyj naukovyj zhurnal "Ghraalj nauky" – International scientific journal "Grail of Science", 16, pp. 31-34. [in Ukrainian].
2. Ghryshhenko, I.M., Kovtun, T.Ju. (2022). Derzhavna pidtrymka biznesu u vojennyj chas [*State support for business during wartime*]. Vcheni zapysky TNU imeni V.I. Vernadsjkogho. Serija: Publichne upravlinnja ta administruvannja – Academic notes of TNU named after V.I. Vernadskyi. Series: Public management and administration, 33 (72), 2, pp. 29-36. [in Ukrainian].
3. Meljnyk, T.Ju. (2022). Derzhavna pidtrymka ta stymuljuvannja rozvytku biznesu v Ukrajinі pid chas diji vojennoho stanu [*State support and stimulation of business development in Ukraine during martial law*]. Ekonomika, upravlinnja ta administruvannja – Economy, management and administration, 2 (100), pp. 3-11. [in Ukrainian].

4. Naukovoho doslidzhennia "Investytsiini mozhlyvosti dlia biznesu v umovakh voiennoho ta pisliavoiennoho stanu" [*Scientific research: "Investment Opportunities for Business in Times of War and Post-War State"*]. Avtorske opytuvannia. Retrieved from: <https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLScWfS2uxXGG-TyPuiOwj0nfGHEhcdLmKKxC6UdagrDYDVirHg/formResponse> [in Ukrainian].

5. Zhosan, H.V., Khirsa, I.M. (2022). Osoblyvosti pidpriemnytskoi diialnosti v umovakh voiennoho stanu v Ukraini [*Features of Entrepreneurial Activity in Times of War in Ukraine*]. Tavriiskyi naukovyi visnyk: Serii Ekonomika. Vyp. 14. S. 26-32. DOI: <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2022.14.3> [in Ukrainian].

6. Harafonova, O.I., Zhosan, H.V. (2023). Didzhitalizatsiia ta avtomatyzatsiia biznes-protseviv: vidminnist definitsii ta mistse v menedzhmenti pidpriemstva [*Digitalization and Automation of Business Processes: Definition Differences and Place in Enterprise Management*]. Tavriiskyi naukovyi visnyk: Serii Ekonomika. Vyp. 15. S. 161-166. DOI: <https://doi.org/10.32782/2708-0366/2023.15.19> [in Ukrainian].

7. Problemy rozvytku suspilstva ta derzhavy: suchasni naukovi vyklyky: materialy vseukr. nauk. konf. molodykh vchenykh (m. Odesa, 2 hrudnia 2022 r.) [Elektronne vydannia] / ukl.: V.S.Kucheriavenko, A.S. Davtian; za red.: N.D. Maslii, K.I. Spasovoi; Rada molodykh vchenykh pry Odes. obl. derzh. admin. Odesa, 136 s. Retrieved from: <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/24138> [in Ukrainian].

ZHOSAN Hanna, PhD, Associate Professor, Department of Management and Information Technology, Kherson State Agrarian and Economic University;

KHOROSHO Anna, Bachelor's Degree Student, Major: Management (Specialty 073), Kherson State Agrarian and Economic University.

INVESTMENT OPPORTUNITIES FOR BUSINESS IN THE CONTEXT OF WAR AND POST-WAR CONDITIONS

Abstract. *The article explores investment opportunities available for entrepreneurs who wish to start a business in Ukraine despite the ongoing conflict in the country. The authors discuss the challenges faced by startups and investors in the context of war and the instability of the economic sector, such as access to financing, infrastructure, and talent. The study examines potential investment sectors in Ukraine and key legal aspects relevant to investing in the country.*

The aim of the research is to highlight and understand the peculiarities, challenges, and opportunities that arise for businesses during a military conflict and in the post-conflict period. To achieve this goal, the authors have formulated the following objectives: to study the characteristics of the war and post-war state and their impact on the business environment, markets, and investment climate; to identify potential investment opportunities for businesses in the context of the war and post-war state, including infrastructure restoration, economic recovery, development of new markets, etc.; to identify key risks and obstacles that affect the investment process and business development in the conditions of war and post-war state.

Ukraine offers a range of investment opportunities for both local and international investors. An important factor is its strategic location between Europe and Asia, a market full of potential, and abundant natural resources, which makes it highly attractive for investment. The country also has a robust IT sector and a highly skilled workforce with technical and innovative knowledge to create and develop a favorable economic environment. The Ukrainian startup ecosystem is prepared to address challenges and enhance the opportunities that have been gained.

A scientific article on this topic can become a valuable source of knowledge and information for researchers, business leaders, investors, and policymakers who are interested in understanding and utilizing investment opportunities in times of war and post-war conditions.

Key words: *management, business, investments, opportunities, war state, post-war state.*

*Одержано редакцією: 14.02.2023 р.
Прийнято до публікації: 27.02.2023 р.*